

האם בכל אדם ובכל מקרה צריך לדון לכף זכות?!

1. **אבות א,ו:** רבי יהושע בן פרחיה אומר: עשה לך רב וקנה לך חבר והוי דן את כל האדם לכף זכות. **רמב"ם ספר המצוות עשה קעז:** אמרו יתעלה (קדושים יט) 'בצדק תשפוט עמיתך' ... ואמרו בגמרא (שבועות ל,א) ... שראוי לדון את חברו לכף זכות ולא יפרש מעשיו ודבריו אלא לטוב וחסד. **שו"ת מהרי"ל דיסקין פסקים:** מאמרם 'הוי דן את כל האדם לכף זכות' – והרי ענינו רואות ההיפך? ואם למצווה בעלמא – היאך נעשה שקר בנפשנו?!

שבת קכז,ב: מעשה באדם אחד [שאלתות דרב אחאי: זהו רבי עקיבא] שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעל הבית בדרום שלש שנים. ערב יום הכיפורים אמר: תן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני. אמר לו: אין לי מעות. ...תן לי פירות ... אין לי. ...תן לי קרקע - אין לי ... הפשיל כליו לאחוריו והלך לביתו בפחי נפש. לאחר הרגל נטל בעל הבית שכרו ועמו משוי ג' חמורים ... והלך לבית הפועל. אחר שאכלו ושתו ונתן לו שכרו, אמר לו בשעה שאמרתי אין לי - במה חשדתי? אמרתי ... שמא הקדיש כל נכסיו לשמים. אמר לו: נשבע שכך היה. הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה. וכשבאתי אצל חברי בדרום, התיירו לי את נדרי. ואתה כשם שדנתני לזכות - המקום ידין אותך לזכות.

2. **פנחס כה,יא:** פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן – **רש"י:** לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודת אלילים והרג נשיא שבט מישראל?! לפיכך בא הכתוב וייחסו אחר אהרן. **ירושלמי סנהדרין מח,ב:** בקשו חכמים לנדות אותו, אילולי קפצה רוח הקודש ואמרה 'והייתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם'. **בבלי סנהדרין פב,ב:** ששה ניסים נעשו לו לפנחס ... אחד שבא מלאך והשחית בעם – **רש"י:** והוטרדו בני שבטו ולא הרגו לפנחס.

ליקוטי שיחות ח/162: השבטים שביזו את פנחס היו חרדים ל**כבודו של משה**. זמרי הביא את האישה 'לעיני משה ולעיני כל עדת ישראל' ורק פנחס קינא את קנאת ה'. לכן טענו כי במעשה שלו מעורבת נטייה לאכזריות, כמו סבו שהיה מפטם עגלים לעבודה זרה, שזאת אכזריות גדולה ביותר. ויותר מזה הדגישו שיתרו היה 'אבי אמו', שכן נכד דומה לאבי אמו יותר מאבי אביו, משום ש'איש מזריע תחילה יולדת נקבה'. על כך משיבה התורה: 'פנחס בן אלעזר בן אהרן', שהקנאות שלו נבעה מפני היותו נכדו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום ולכן התעורר להשיב את חמת ה' מעל בני ישראל.

3. **רמב"ם פירות המשנה אבות:** כשיהיה אדם [בינוני] שלא תדע אם צדיק אם רשע ותראהו שיעשה מעשה ... שאם תפרשהו על דרך אחת יהיה טוב ועל דרך אחרת יהיה רע - קח אותו על הטוב ולא תחשוב בו רע. אבל אם האדם נודע כצדיק ... ונראה לו מעשה שכל ענייניו מורים שהוא רע ואין יכול להכריעו לטוב אלא בדוחק גדול - ראוי שתיקח אותו שהוא טוב ... וכשיהיה רשע ... ועשה מעשה שכל ראיותיו מורות שהוא טוב ויש בו צד רחוק לרע - **ראוי להישמר ממנו ולא תאמין שהוא טוב.**

רבנו בחיי: כל זמן שרואה בחברו עושה דבר ויכול לדון אותו לשני צדדים – לצד חובה ולצד זכות – יש לדונו לצד זכות וזה **בכל אדם**, ולכן אמר רבי יהושע בן פרחיה: 'הוי דן את כל האדם לכף זכות'.

4. **ליקוטי שיחות כז/164:** יהודי שהקב"ה העמידו בפני ניסיונות גדולים, זה עצמו הוכחה שהקב"ה שאינו מבקש אלא לפי כוחם, העניק לו את הכוחות הנעלים לעמוד בניסיונות הללו. ענינו של ה'לימוד זכות' הוא להציף את צד המעלה של חברו, את הכוחות הנעלים שניתנו לו כדי לעמוד בניסיונות שלו.

חסרונות הש"ס סנהדרין קז,ב: לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת, לא כאלישע שדחפו לגחזי בשתי ידיים ולא כרבי יהושע בן פרחיה שדחפו לישו הנוצרי בשתי ידיים.

הרבי מלובאוויטש, ביאורים לפרקי אבות א/52,55: מסופר בגמרא על רבי יהושע בן פרחיה שדחה ל'אותו האיש בשתי ידיים' ומזה יצא שזקף לבינה והשתחוה לה. ולכן הזהיר במיוחד על מדה זו, משום שבאם היה מלמד עליו זכות ... אולי לא היו תוצאות כאלו ... ובאמת לאחר שיצא לתרבות רעה אמר לו רבי יהושע: חזור בך ... משום שאפילו אדם הנמצא בשפל המדרגה, דן אותו רבי יהושע לכף זכות וחשב שאולי יעשה תלמידו תשובה ו'אם דחק ונכנס – אין לך דבר העומד בפני התשובה'.